

WWFT IN DE PRAKTIJK
Jurisprudentiebundel voor de poortwachter

WWFT IN DE PRAKTIJK
Jurisprudentiebundel voor de poortwachter

mr. D.S. Kolkman CFE
mr. P.C. Speekenbrink
mr. A.T.A. Tilleman LL.M

WWFT IN DE PRAKTIJK – JURISPRUDENTIEBUNDEL VOOR DE POORTWACHTER

© 2022 Iustitia *Scripta* mede namens de auteurs

Omslagontwerp: Ronald Koopmans

Ontwerp binnenwerk: Ronald Koopmans

Opmaak binnenwerk: Iustitia *Scripta*

ISBN: 978 90 83247 502

NUR-code: 820

Behoudens de krachtens het (internationale) auteursrecht toegelaten uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een gedigitaliseerde gegevensverzameling – al dan niet online – worden opgeslagen of toegankelijk gemaakt, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrecht-hebbende(n).

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, *Stb.* 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprerecht: www.reprerecht.nl.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Desondanks kan de afwezigheid van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden, niet worden gegarandeerd. De auteursrecht-hebbende aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden.

Deze publicatie is verzorgd door Iustitia *Scripta*: een imprint van PMJJFrissen.com ten tijde van de totstandkoming gevestigd te Best. Voor informatie over de activiteiten van de auteursrecht-hebbende ga naar: www.iustitiascripta.com.

BEKNOPTE INHOUDSOPAVE**15 WOORD VOORAF****19 LIJST VAN AFKORTINGEN**

23 DEEL 1 BANKEN EN ANDERE FINANCIËLE ONDERNEMINGEN, ZOALS TRUSTKANTOREN EN BETAALINSTELLINGEN (artikel 1a lid 1 WWFT)

151 DEEL 2 BEROEPSMATIG OF BEDRIJFSMATIG HANDELEN ALS KOOPER OF VERKOOPER VAN GOEDEREN (artikel 1a lid 4 sub h, i, j en k WWFT)

253 DEEL 3 NATUURLIJKE PERSONEN, RECHTSPERSONEN OF VENNOOTSCHAPPEN HANDELEND IN HET KADER VAN HUN BEROEPSACTIVITEITEN, ZOALS ACCOUNTANTS, BELASTINGADVISEURS EN ADMINISTRATIEKANTOREN (artikel 1a lid 4 sub a en b WWFT)

383 DEEL 4 NOTARISSEN (Artikel 1a lid 4 sub d en e WWFT)

621 DEEL 5 ADVOCATEN EN JURIDISCHE DIENSTVERLENERS (artikel 1a lid 4 sub c en e WWFT)

UITGEBREIDE INHOUDSINDICATIE

15 WOORD VOORAF

19 LIJST VAN AFKORTINGEN

23 DEEL 1 BANKEN EN ANDERE FINANCIËLE ONDERNEMINGEN, ZOALS TRUSTKAN-
TOREN EN BETAALINSTELLINGEN (artikel 1a lid 1 WWFT)

25 INHOUD DEEL 1

27 1. ECLI:EU:C:2013:270

Europees Hof van Justitie Luxemburg inzake Jyske bank, 25 april 2013
Unierecht

29 2. ECLI:NL:HR:2015:253

Hoge Raad, 10 februari 2015
Strafrecht

32 3. ECLI:NL:HR:2015:261

Hoge Raad, 10 februari 2015
Strafrecht

34 4. ECLI:NL:RBROT:2016:1666

Rechtbank Rotterdam, 3 maart 2016
Bestuursrecht

41 5. ECLI:NL:RBROT:2017:307

Rechtbank Rotterdam, 3 januari 2017
Bestuursrecht

45 6. ECLI:NL:CBB:2017:274

College van Beroep voor het bedrijfsleven, 20 juli 2017
Bestuursrecht

52 7. ECLI:NL:RBROT:2017:7264

Rechtbank Rotterdam, 3 augustus 2017
Bestuursrecht

59 8. ECLI:NL:HR:2017:3115

Hoge Raad, 12 december 2017 en Conclusie PG bij ECLI:NL:HR:2017:3115
Strafrecht

70 9. ECLI:NL:CBB:2018:6

College van Beroep voor het bedrijfsleven, 17 januari 2018
Bestuursrecht

78 10. ECLI:NL:RBROT:2018:5236

Rechtbank Rotterdam, 5 juni 2018
Bestuursrecht

87 11. ECLI:NL:RBAMS:2019:1885

Rechtbank Amsterdam, 27 maart 2019
Civil recht

WOORD VOORAF

De integriteit van ons financiële stelsel is een groot goed. Het gaat ons allen aan. Het is daarom belangrijk dat niet alleen overheidsorganisaties maar ook private partijen een bijdrage leveren aan het behoud van die integriteit. Enerzijds moet voorkomen worden dat met behulp van private marktpartijen, de zogenaamde poortwachters in het financiële stelsel, crimineel geld wordt witgewassen en anderzijds dat gelden kunnen worden aangewend ter financiering van terrorisme. De (Europese) wetgever legt daarom verplichtingen op aan een gevarieerde groep poortwachters. Hieronder zitten grote internationale banken, andere financiële instellingen en trustkantoren, maar ook makelaars, notarissen, advocaten, accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en handelaren in goederen van grote waarden, en ga zo maar door. Op deze poortwachters rusten diverse verplichtingen zoals het doen van onderzoek naar hun cliënten en het melden van ongebruikelijke transacties bij de FIU Nederland. Van deze groep private marktpartijen wordt, als poortwachter, verwacht dat zij hun cliënten kennen en hun verplichtingen tot risicobeleid, melding en dossiervorming waarmaken in het kader van deze bescherming van de integriteit van het financiële stelsel.

Illustratief is het oordeel van de rechter (r.o. 8.2 van ECLI:NL:GHDHA:2020:2347 van 9 december 2020): ‘Het hof (...) Als systeembank dragen de [management board en bestuursvoorzitter als voorman] een grote verantwoordelijkheid, een verantwoordelijkheid die verder gaat dan die voor klanten of aandeelhouders. Zij is verantwoordelijk voor de betrouwbaarheid van ons financiële stelsel en kan en behoort in belangrijke mate bij te dragen aan de integriteit hiervan. Dienstverlenende instellingen zoals banken moeten de maatschappij ervoor behoeden dat het financiële systeem wordt misbruikt om criminele gelden wit te wassen of terrorisme te financieren. Juist van [...] mag dus worden verwacht dat zij maatschappelijk verantwoord onderneemt en integriteit hoog in het vaandel heeft.’

Zoals blijkt uit de grote witwasschandalen bij de banken, staat de naleving van de anti-witwasregelgeving volop in de belangstelling. De gehele bancaire sector is bezig met een inhaalslag om de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) na te leven. De Rabobank kondigde aan bijna een kwart miljard euro uit te trekken voor de naleving van witwascontroles; daarnaast houdt ook deze bank rekening met een boete of een strafzaak. Inmiddels is het UBO register in Nederland ingevoerd, UBO's zijn altijd natuurlijke personen die uiteindelijk belanghebbenden zijn van een organisatie. Bijvoorbeeld natuurlijke personen die meer dan 25% van de aandelen hebben in een rechtspersoon of bijvoorbeeld meer dan 25% eigendomsbelang hebben in een vennootschap onder firma. De komst van het (openbare) UBO register was verplicht als gevolg van de invoering van de 5e Europese anti-witwasrichtlijn. Doel van het UBO register is onder andere duidelijker

zichtbaar te maken wie achter een rechtspersoon schuil gaat en daardoor een drempel op te werpen voor criminelen.

Ook op internationaal vlak zijn er de nodige ontwikkelingen. De Europese Raad heeft plannen gemaakt voor een Europese witwasverordening en de oprichting van de Anti Money Laundering Authority (AMLA), de nieuwe Europese toezichthouder op antiwitwasgebied. De gedachte is dat een (aanvullende) Europese toezichthouder nodig is omdat witwastransacties vaak een internationaal karakter hebben.

Om de naleving van de WWFT zeker te stellen, is een heel handhavingsregime opgetuigd. De WWFT kan op verschillende niveaus gesanctioneerd worden: bestuursrechtelijk, tuchtrechtelijk en strafrechtelijk, waarbij de laatste twee handhavingsregimes soms gelijktijdig plaatsvinden. De toezichthouder kan bij niet-naleving van de WWFT een aanwijzing geven, dan wel een last onder dwangsom of bestuurlijke boete opleggen. Ook kan worden gekozen voor een tuchtklacht voor degene die onder het wettelijk tuchtrecht valt (accountant, notaris, advocaat). Via de Wet op de Economische Delicten (WED) is het niet-naleven van de WWFT strafrechtelijk gesanctioneerd.

De redactie heeft met deze jurisprudentiebundel beoogd een overzicht te bieden van diverse WWFT uitspraken. Om de werking van de WWFT in de praktijk ten volle tot uitdrukking te laten komen, zijn dan ook uitspraken van de bestuursrechter, tuchtrechter en strafrechter in deze jurisprudentiebundel opgenomen. Nadat in 2017 een eerste Praktijkboek WWFT werd uitgegeven, heeft de redactie daarop voortgeborduurd met recentere uitspraken. Daarbij is het merendeel van de eerdere uitspraken gehandhaafd om ook een ontwikkelingslijn in tijd te kunnen bieden. Gezien de samenloop tussen de WWFT en de Sanctiewet alsmede de recente ontwikkelingen in Rusland is waar relevant ook een enkele uitspraak over de Sanctiewet opgenomen. Van de uitspraken zijn zoveel mogelijk de relevante rechtsoverwegingen vermeld. De redactie heeft niet de integrale uitspraken opgenomen omdat dit tot een te omvangrijk boekwerk zou leiden en de uitspraken door middel van de productpagina bij dit boek op de website van de uitgever ook digitaal te raadplegen zijn. Hoewel de rechterlijke uitspraken een sterk casuïstisch karakter hebben, is wel een bepaalde lijn te ontdekken in de jurisprudentie. De rechters kennen gewicht toe aan de specifieke leidraden van de betreffende toezichthouders, in het bijzonder de voorbeelden bij de subjectieve indicator. Daardoor wordt de inkleuring van de subjectieve indicator enigszins geobjectiveerd. Uiteindelijk blijft het de afweging van de betreffende instelling om wel of niet te melden in een concrete casus.

Er is voor gekozen om per vijf verschillende categorieën instelling de jurisprudentie te rangschikken, waarbij de redactie wel moet opmerken dat zij niet bij elke uitspraak (met zekerheid) heeft kunnen vaststellen of hoger beroep is ingesteld.

Om de gebruiker van dienst te zijn, is de jurisprudentie via een register op wetsartikel gerangschikt. Daarmee kan via het wetsartikel, jurisprudentie die bijvoorbeeld voor de ene categorie instelling is gewezen ook eenvoudig geraadpleegd worden voor een andere categorieën. Er is daarnaast een trefwoordenregister opgenomen en een uitsprakenregister per categorie instelling. De redactie houdt zich aanbevolen om uitspraken op dit terrein te ontvangen waarvan de lezer meent dat die in deze bundel niet mogen ontbreken. Daarnaast zijn andere suggesties uiteraard ook welkom. Het overzicht is bijgewerkt tot en met 1 december 2021.

Juli 2022

Dirk Kolkman, Peter Speekenbrink en André Tilleman

1. ECLI:EU:C:2013:270

Europees Hof van Justitie Luxemburg, 25 april 2013

*Unierecht***INHOUDSINDICATIE**

Kan een lidstaat op grond van artikel 22, lid 2, van richtlijn 2005/60 [de instelling of persoon die zich op het grondgebied van de lidstaat bevindt] eisen dat de informatie, die moet worden verstrekt door de kredietinstellingen die op zijn grondgebied actief zijn zonder er een vaste inrichting te hebben, dwingend en rechtstreeks wordt verstrekt aan zijn eigen autoriteiten die bevoegd zijn voor de bestrijding van het witwassen van geld, of moet in plaats daarvan het informatieverzoek worden ingediend bij de [FIE] van de lidstaat op het grondgebied waarvan de aangezochte kredietinstelling zich bevindt?

TREFWOORDEN

Jyske bank, meldingsplichtige instelling, Europese Unie, informatieplicht, ‘homebased’ melden, grondgebied lidstaat, vaste inrichting/vestiging.

WETSARTIKELEN

- Artikel 22, lid 2, van Richtlijn 2005/60
- Besluit 2000/642/JBZ
- Artikel 6, leden 1 en 2, van Richtlijn 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld (PB L 166, blz. 77), zoals gewijzigd bij Richtlijn 2001/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 (PB L 344, blz. 76)
- Artikel 56 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)
- Artikel 1 lid 1 WWFT

ESSENTIËLE RECHTSOVERWEGINGEN

“Artikel 22, lid 2, van richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2005 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen de regeling van een lidstaat die kredietinstellingen verplicht om de voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme vereiste informatie rechtstreeks aan de financiële-inlichtingeneenheid van deze staat te verstrekken wanneer deze instellingen hun activiteiten op het nationale grondgebied in het kader van de vrijheid van dienstverrichting uitoefenen, mits deze regeling het nuttige effect van deze richtlijn en besluit 2000/642/JBZ van de Raad van 17 oktober 2000 inzake een regeling voor samenwerking tussen de financiële-inlichtingeneenheden van de lidstaten bij de uitwisseling van gegevens, niet in gevaar brengt (...)”

"Artikel 56 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een dergelijke regeling, mits zij door een dwingende reden van algemeen belang gerechtvaardigd wordt, geschikt is om het ermee nagestreefde doel te verwezenlijken, niet verder gaat dan nodig is om dit doel te bereiken en op niet-discriminerende wijze wordt toegepast, hetgeen de nationale rechter dient na te gaan rekening houdend met de volgende overwegingen:

- een dergelijke regeling is geschikt om de doelstelling van bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme te bereiken, wanneer zij de betrokken lidstaat in staat stelt doeltreffend toezicht uit te oefenen op verdachte financiële transacties door kredietinstellingen die hun diensten op het nationale grondgebied verrichten, de uitvoering van deze transacties daadwerkelijk op te schorten en, in voorkomend geval, de verantwoordelijke personen te vervolgen en te bestraffen;
- de verplichting die bij deze regeling wordt opgelegd aan kredietinstellingen die hun activiteiten in het kader van de vrijheid van dienstverrichting uitoefenen, kan een evenredige maatregel ter bereiking van dit doel zijn bij gebreke, ten tijde van de feiten van het hoofdgeding, van een doeltreffend mechanisme ter verzekering van een volledige samenwerking tussen de financiële inlichtingeneenheden."

REDACTIE

Hiermee zijn de prejudiciële vragen beantwoord door het Europese Hof van Justitie. Het Unierecht verzet zich niet tegen de Spaanse regeling volgens welke kredietinstellingen die in Spanje actief zijn zonder er gevestigd te zijn, de voor de bestrijding van het witwassen en de financiering van terrorisme noodzakelijke gegevens rechtstreeks aan de Spaanse autoriteiten moeten verstrekken.

2. ECLI:NL:HR:2015:253
Hoge Raad, 10 februari 2015
Strafrecht

INHOUDSINDICATIE

Witwassen en meldingen aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT). Thans geldt de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, maar i.c. gold nog de Wet MOT. Art. 12 Wet MOT sluit vervolging van financiële instellingen t.z.v. witwassen en heling bij het melden van ongebruikelijke financiële transacties uit. Gelet op de wetsgeschiedenis moet het dan gaan om correcte meldingen van ongebruikelijke transacties. I.c. is bewezenverklaard dat verdachte de MOT-meldingen valselijk heeft op-gemaakt en dat verdachte opzettelijk art. 9 Wet MOT heeft overtreden. Het in de over-wegingen van het Hof tot uitdrukking gebrachte oordeel dat verdachte aldus geen be-roep toekomt op art. 12 Wet MOT getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk.

TREFWOORDEN

Strafrechtelijke vrijwaring, correcte meldingen ongebruikelijke transacties, opzettelijk onjuiste meldingen, vervolgingsuitsluitingsgrond.

WETSARTIKELEN

- artikel 9 Wet MOT
- artikel 12 Wet MOT
- artikel 1 lid 1 WWFT
- artikel 16 WWFT
- artikel 19 WWFT
- artikel 1 WED
- artikel 2 WED
- artikel 6 WED

ESSENTIËLE RECHTSOVERWEGINGEN

“3.4.1. Het Hof heeft een door de verdediging gedaan beroep op de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie in de vervolging als volgt samengevat en verworpen (...):

“ad b.

Door de verdediging is betoogd dat het openbaar ministerie handelt in strijd met artikel 12 van de Wet MOT. De verdediging heeft hiertoe gesteld dat de in de tenlastelegging genoemde transacties zijn gemeld conform artikel 9 van de Wet MOT en dat derhalve gelet op artikel 12 van de Wet MOT deze meldingen niet kunnen dienen als grondslag